

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні

{Назва Закону із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 21, ст.252)

*{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 876-XII від 21.03.91, ВВР, 1991, № 21, ст.253}*

*{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 200/94-ВР від 13.10.94, ВВР, 1994, № 45, ст.404
№ 204/94-ВР від 14.10.94, ВВР, 1994, № 45, ст.406
№ 481/96-ВР від 12.11.96, ВВР, 1996, № 52, ст.301
№ 1926-III від 13.07.2000, ВВР, 2000, № 43, ст.363
№ 2606-III від 05.07.2001, ВВР, 2001, № 45, ст.237
№ 232-IV від 21.11.2002, ВВР, 2002, № 52, ст.380
№ 860-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 37, ст.300
№ 910-IV від 05.06.2003, ВВР, 2003, № 39, ст.333
№ 1344-IV від 27.11.2003, ВВР, 2004, № 17-18, ст.250
№ 1771-IV від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 37, ст.451
№ 1773-IV від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 37, ст.453
№ 2285-IV від 23.12.2004, ВВР, 2005, № 7-8, ст.162
№ 2505-IV від 25.03.2005, ВВР, 2005, № 17, № 18-19, ст.267
№ 2602-IV від 31.05.2005, ВВР, 2005, № 25, ст.337
№ 2960-IV від 06.10.2005, ВВР, 2006, № 2-3, ст.35
№ 3235-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст.96
№ 3483-IV від 23.02.2006, ВВР, 2006, № 32, ст.271
№ 1000-V від 03.05.2007, ВВР, 2007, № 33, ст.441
№ 107-VI від 28.12.2007, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року}*

*{Додатково див. Рішення Конституційного Суду
№ 10-рп/2008 від 22.05.2008}*

*{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 1276-VI від 16.04.2009, ВВР, 2009, № 38, ст.535}*

№ 1760-VI від 15.12.2009, *BBP*, 2010, № 8, *ст.62*
№ 2171-VI від 11.05.2010, *BBP*, 2010, № 31, *ст.418*
№ 2289-VI від 01.06.2010, *BBP*, 2010, № 33, *ст.471*
№ 2394-VI від 01.07.2010, *BBP*, 2010, № 39, *ст.513*
№ 2409-VI від 01.07.2010, *BBP*, 2010, № 40, *ст.526*
№ 2424-VI від 02.07.2010, *BBP*, 2010, № 46, *ст.535*
№ 2457-VI від 08.07.2010, *BBP*, 2010, № 48, *ст.564*
№ 4213-VI від 22.12.2011, *BBP*, 2012, № 31, *ст.381*
№ 5462-VI від 16.10.2012, *BBP*, 2014, № 6-7, *ст.80*
№ 406-VII від 04.07.2013, *BBP*, 2014, № 20-21, *ст.712*
№ 1519-VII від 18.06.2014, *BBP*, 2014, № 32, *ст.1124*
№ 1697-VII від 14.10.2014, *BBP*, 2015, № 2-3, *ст.12*
№ 76-VIII від 28.12.2014, *BBP*, 2015, № 6, *ст.40*
№ 552-VIII від 30.06.2015, *BBP*, 2015, № 32, *ст.318*
№ 688-VIII від 15.09.2015, *BBP*, 2015, № 46, *ст.418*
№ 922-VIII від 25.12.2015, *BBP*, 2016, № 9, *ст.89*
№ 1774-VIII від 06.12.2016, *BBP*, 2017, № 2, *ст.25*
№ 1812-VIII від 17.01.2017, *BBP*, 2017, № 7-8, *ст.51*
№ 2109-VIII від 22.06.2017, *BBP*, 2017, № 32, *ст.346*
№ 2249-VIII від 19.12.2017, *BBP*, 2018, № 6-7, *ст.43*
№ 2745-VIII від 06.06.2019, *BBP*, 2019, № 30, *ст.119*
№ 124-IX від 20.09.2019, *BBP*, 2019, № 46, *ст.295*
№ 440-IX від 14.01.2020, *BBP*, 2020, № 28, *ст.188*
№ 1030-IX від 02.12.2020, *BBP*, 2021, № 5, *ст.37*
№ 1054-IX від 03.12.2020
№ 1089-IX від 16.12.2020
№ 1499-IX від 01.06.2021, *BBP*, 2021, № 32, *ст.258*
№ 1664-IX від 15.07.2021, *BBP*, 2021, № 40, *ст.334*
№ 1665-IX від 15.07.2021 - вводитьься в дію з 01.02.2022
№ 1962-IX від 15.12.2021, *BBP*, 2023, № 2, *ст.6*
№ 2471-IX від 28.07.2022, *BBP*, 2023, № 19, *ст.82*
№ 2682-IX від 18.10.2022
№ 3191-IX від 29.06.2023, *BBP*, 2023, № 80, *ст.293*
№ 3460-IX від 09.11.2023, *BBP*, 2023, №№ 97-100, *ст.393*
№ 3911-IX від 21.08.2024
№ 4017-IX від 10.10.2024
№ 4030-IX від 29.10.2024
№ 4059-IX від 19.11.2024
№ 4170-IX від 19.12.2024}

{У назві та тексті Закону слова "Українська РСР", "Рада Міністрів Української РСР", "Міністерство соціального забезпечення" у всіх відмінках замінено відповідно словами "Україна", "Кабінет Міністрів України", "Міністерство соціального захисту населення" у відповідних відмінках згідно із Законом № 204/94-ВР від 14.10.94}

{У тексті Закону слова "Міністерство економіки України", "місцеві Ради народних депутатів" в усіх відмінках замінено відповідно словами "центральний орган виконавчої"

влади з питань економічної політики", "органи місцевого самоврядування" у відповідних відмінках, а слова "Міністерство соціального захисту населення України", "Міністерство праці та соціальної політики України", "Міністерство праці України" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади з питань праці та соціальної політики" у відповідних відмінках згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003}

{У тексті Закону слова "Фонд України соціального захисту інвалідів" у всіх відмінках замінено словами "Фонд соціального захисту інвалідів" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1773-IV від 15.06.2004}

{У тексті Закону слова "інвалід", "дитина-інвалід" та "інвалід з дитинства" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю", "дитина з інвалідністю" та "особа з інвалідністю з дитинства" у відповідному відмінку і числі, крім частини першої статті 11 і другого речення статті 37 цього Закону згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

{У тексті Закону слова "Фонд соціального захисту інвалідів" в усіх відмінках замінено словами "Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1499-IX від 01.06.2021}

{У тексті Закону слова "громадська організація" у всіх відмінках і числах замінено словами "громадське об'єднання" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 1664-IX від 15.07.2021}

{У тексті Закону слова "технічні та інші засоби реабілітації", "технічні реабілітаційні засоби", "спеціальні технічні засоби" у всіх відмінках замінено словами "допоміжні засоби реабілітації" у відповідному відмінку згідно із Законом № 1962-IX від 15.12.2021}

Цей Закон визначає основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість особам з інвалідністю ефективно реалізувати права та свободи людини і громадянина та вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними можливостями, здібностями і інтересами.

{Прембула із змінами, внесеними згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Особи з інвалідністю в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{Частина перша статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

Центральні і місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації (незалежно від форми власності і господарювання,

виду діяльності і галузевої належності), їх філії, відділення, представництва, що ведуть окремий облік результатів фінансової та господарської діяльності, банки та інші фінансові установи, а також представництва іноземних юридичних осіб (у тому числі міжнародних організацій), які використовують працю найманих працівників - громадян України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (далі - підприємства, установи та організації), фізичні особи, які використовують найману працю, залучають представників громадських об'єднань осіб з інвалідністю до підготовки рішень, що стосуються прав та інтересів осіб з інвалідністю.

{Частина друга статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003; в редакції Законів № 2960-IV від 06.10.2005, № 4213-VI від 22.12.2011}

{Частину третю статті 1 виключено на підставі Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 2. Особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист.

Дискримінація за ознакою інвалідності забороняється.

Терміни "розумне пристосування" та "універсальний дизайн" вживаються у значенні, наведеному в Конвенції про права осіб з інвалідністю, а термін "дискримінація за ознакою інвалідності" вживається у значенні, наведеному в Конвенції про права осіб з інвалідністю та Законі України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні".

{Частина третя статті 2 в редакції Закону № 1519-VII від 18.06.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

{Стаття 2 в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 3. Інвалідність повнолітній особі встановлюється за результатами оцінювання повсякденного функціонування особи, проведеного експертною командою з оцінювання повсякденного функціонування особи у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Законів № 4030-IX від 29.10.2024, № 4170-IX від 19.12.2024}

Інвалідність дитині встановлюється лікарсько-консультативними комісіями закладів охорони здоров'я за результатами проведеної медико-соціальної експертизи дитини у порядку, визначеному законодавством.

{Частина статті 3 в редакції Закону № 4170-IX від 19.12.2024}

{Частину третю статті 3 виключено на підставі Закону № 4170-IX від 19.12.2024}

Стаття 4. Діяльність держави щодо осіб з інвалідністю виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає у:

виявленні, усуненні перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, у тому числі стосовно доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього сервісу (далі - об'єкти фізичного оточення), транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів - до освіти, праці, культури, фізичної культури і спорту;

охороні здоров'я;

соціальному захисті;

забезпеченні виконання індивідуальної програми реабілітації осіб з інвалідністю;

наданні пристосованого житла;

сприянні громадській діяльності.

Соціальний захист осіб з інвалідністю є складовою діяльності держави щодо забезпечення прав і можливостей осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами та полягає у наданні пенсії, державної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, здійсненні реабілітаційних заходів, встановленні опіки (піклування) або забезпеченні стороннього догляду.

Пільги особам з інвалідністю надаються на підставі посвідчення, яке підтверджує відповідний статус, пенсійного посвідчення чи посвідчення, що підтверджує призначення соціальної допомоги відповідно до законів України "Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю", "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю", в яких зазначено групу та причину інвалідності (для повнолітніх осіб), категорію "дитина з інвалідністю" (для дітей), а також у відповідних випадках вказано їх основні нозологічні форми захворювань (по зору, слуху та з ураженням опорно-рухового апарату). Порядок оформлення та видачі відповідних посвідчень іноземцям, які відповідно до закону мають право на пільги, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

{Частина третя статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 2471-IX від 28.07.2022}

Особам з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу відповідно до законів України "Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю", "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю", пільги надаються на підставі довідки, що безоплатно видається структурними підрозділами соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчими органами міських рад за місцем проживання, в якій зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, група та причина інвалідності, а також у відповідних випадках - основні нозологічні форми захворювань (по зору, слуху та з ураженням опорно-рухового апарату). Порядок видачі такої довідки та її форма затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення.

{Статтю 4 доповнено новою частиною згідно із Законом № 552-VIII від 30.06.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

З метою реалізації особами з інвалідністю прав та свобод людини і громадянина під час розроблення державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій, національних стандартів, кодексів усталеної практики, стандартів, технічних умов, проведення дослідно-конструкторських, науково-дослідних робіт враховуються потреби осіб з інвалідністю та/або застосовуються принципи розумного пристосування та універсального дизайну.

{Частина п'ята статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 124-IX від 20.09.2019}

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють забезпеченню прав осіб з інвалідністю щодо включення до суспільного життя нарівні з іншими громадянами.

{Стаття 4 в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 5. Комплекс медичних, реабілітаційних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам з інвалідністю допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, соціально-трудової адаптації та інтеграції в суспільство, визначається за результатами оцінювання повсякденного функціонування особи, що проводиться відповідно до [Основ законодавства України про охорону здоров'я](#), та визначення потреб особи з інвалідністю:

у соціальних послугах і соціальній реабілітації - відповідно до законів України ["Про соціальні послуги"](#) та ["Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні"](#);

в освіті та професійній реабілітації - відповідно до законів України ["Про освіту"](#) та ["Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні"](#);

у працевлаштуванні та трудовій реабілітації - відповідно до законів України ["Про зайнятість населення"](#) та ["Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні"](#);

у фізкультурно-спортивній реабілітації - відповідно до [Закону України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні"](#).

Комплекс медичних, реабілітаційних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання дітям з інвалідністю допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, соціальної адаптації та інтеграції в суспільство, а також порядок забезпечення дітей з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації і медичними виробами визначаються на підставі індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю.

{Стаття 5 в редакції Закону № 4170-IX від 19.12.2024}

Стаття 6. Захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю забезпечується в судовому або іншому порядку, встановленому законом.

Особа (її уповноважений представник) має право оскаржити рішення медико-соціальної експертної комісії, експертних команд з оцінювання повсякденного функціонування особи в порядку адміністративного оскарження відповідно до [Закону України "Про адміністративну процедуру"](#) з урахуванням особливостей, встановлених [Основами законодавства України про охорону здоров'я](#), та/або в судовому порядку.

{Частина друга статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1000-V від 03.05.2007; в редакції Законів № 4017-IX від 10.10.2024, № 4170-IX від 19.12.2024}

{Частина третю статті 6 виключено на підставі Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 7. Законодавство про соціальну захищеність осіб з інвалідністю в Україні складається з цього Закону та інших актів законодавства, що видаються відповідно до нього.

Органи місцевого самоврядування зобов'язані інформувати осіб з інвалідністю про зміни і доповнення законодавства про соціальну захищеність осіб з інвалідністю.

Нормативно-правові акти, які стосуються матеріального, соціально-побутового і медичного забезпечення осіб з інвалідністю, розробляються за участю громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

{Статтю 7 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1773-IV від 15.06.2004}

II. ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ УКРАЇНИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ

{Назва розділу II із змінами, внесеними згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 8. Державне управління з питань забезпечення прав осіб з інвалідністю та їх соціальної захищеності здійснюється в межах повноважень центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

{Стаття 8 в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 9. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування за участю громадських об'єднань осіб з інвалідністю, у межах своїх повноважень здійснюють розроблення та координацію довгострокових і короткострокових програм з реалізації державної політики щодо осіб з інвалідністю та контролюють їх виконання, сприяють розвитку міжнародного співробітництва з питань, що стосуються осіб з інвалідністю.

{Частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1697-VII від 14.10.2014}

Центральні органи виконавчої влади у межах своїх повноважень з урахуванням думки громадських об'єднань осіб з інвалідністю можуть звертатися до Кабінету Міністрів України з пропозиціями щодо вдосконалення законодавства з проблем інвалідності,

сприяють розвитку співробітництва державних і громадських об'єднань з іноземними країнами з питань соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

{Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003; в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 10. Фінансове забезпечення заходів щодо соціальної захищеності осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, в тому числі Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, місцевих бюджетів, а також органами місцевого самоврядування за місцевими програмами соціального захисту окремих категорій населення за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної соціальної політики, з урахуванням пропозицій всеукраїнських громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

{Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2960-IV від 06.10.2005, № 107-VI від 28.12.2007, № 2457-VI від 08.07.2010; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Стаття 11. Бюджет Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю формується за рахунок коштів державного бюджету, благодійних внесків, добровільних пожертвувань та інших надходжень.

{Частина другу статті 11 виключено на підставі Закону № 922-VIII від 25.12.2015 - щодо введення в дію зміни див. пункт 1 розділу IX Закону № 922-VIII від 25.12.2015}

Органи місцевого самоврядування мають право утворювати цільові фонди соціальної допомоги особам з інвалідністю, які є складовою спеціального фонду відповідного місцевого бюджету. Порядок і умови витрачання коштів цих фондів визначаються органами місцевого самоврядування з урахуванням пропозицій громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

{Частина статті 11 із змінами, внесеними згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006}

{Стаття 11 в редакції Закону № 2960-IV від 06.10.2005}

III. ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 12. Громадські об'єднання осіб з інвалідністю, їх спілки створюються з метою забезпечення рівних прав і можливостей осіб з інвалідністю та їх соціального захисту, виявлення, усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб таких осіб, у тому числі стосовно доступу їх нарівні з іншими громадянами до об'єктів фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, а також з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів - до освіти, праці, культури, фізичної культури і спорту, надання соціальних послуг, залучення осіб з інвалідністю до суспільної діяльності, здійснення громадського контролю за дотриманням прав осіб з інвалідністю, представництва їхніх інтересів та усунення будь-яких проявів дискримінації стосовно осіб з інвалідністю та мають право користуватися пільгами і преференціями, передбаченими законодавством.

Представники всеукраїнських громадських об'єднань осіб з інвалідністю, їх спілок залучаються (за їх зверненням) до складу колегій і консультативно-дорадчих органів центральних органів виконавчої влади.

Представники місцевих громадських об'єднань осіб з інвалідністю, їх спілок залучаються (за їх зверненням) до складу колегій і консультативно-дорадчих органів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідно до свого статусу та території діяльності.

{Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 200/94-ВР від 13.10.94; в редакції Законів № 2960-IV від 06.10.2005, № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 13. Центральні і місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні надавати допомогу і сприяти громадським об'єднанням осіб з інвалідністю в їх діяльності.

{Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003}

Стаття 14. З метою виконання статутних завдань і цілей зареєстровані громадські об'єднання осіб з інвалідністю, їх спілки мають право здійснювати необхідну господарську діяльність без мети отримання прибутку, а також господарську та підприємницьку діяльність шляхом створення госпрозрахункових установ і організацій із статусом юридичної особи, а також підприємств, заснованих на колективній власності громадських об'єднань.

{Частина перша статті 14 в редакції Законів № 2960-IV від 06.10.2005, № 4213-VI від 22.12.2011}

Продукція підприємств і організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю включається до державного замовлення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина друга статті 14 в редакції Законів № 481/96-ВР від 12.11.96; № 2960-IV від 06.10.2005}

Об'єкти капітального будівництва, які зводяться за рахунок коштів громадських об'єднань осіб з інвалідністю, у заявленому обсязі включаються до державного замовлення.

{Частина третя статті 14 в редакції Закону № 481/96-ВР від 12.11.96}

Держава сприяє забезпеченню матеріально-технічними та іншими ресурсами виконання державних замовлень, зазначених у частинах другій та третій цієї статті.

{Статтю 14 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 481/96-ВР від 12.11.96}

Стаття 14¹. Підприємства та організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю мають право на пільги із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) відповідно до законів України з питань оподаткування. Застосовувати зазначені пільги такі підприємства та організації мають право за наявності дозволу на право користування пільгами з оподаткування, який надається на квартал, півріччя, три квартали, рік центральним органом

виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни.

{Частина перша статті 14¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, може делегувати в установленому Кабінетом Міністрів України порядку повноваження з надання адміністративних послуг бюджетній установі, що належить до сфери його управління.

{Статтю 14¹ доповнено новою частиною згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, визначає доцільність надання державної допомоги підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю у вигляді пільг з оподаткування, поворотної та безповоротної фінансової допомоги (далі - фінансова допомога), позик, сприяє в наданні пріоритетів при розміщенні державного замовлення, у працевлаштуванні осіб з інвалідністю та в інших формах, а також здійснює облік і контроль за використанням такої допомоги.

{Частина третя статті 14¹ в редакції Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина четверту статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина п'яту статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина шосту статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина сьому статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина восьму статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина дев'яту статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина десяту статті 14¹ виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

{Закон доповнено статтею 14¹ згідно із Законом № 1926-III від 13.07.2000; в редакції Закону № 2960-IV від 06.10.2005}

Стаття 14². Рішення про надання дозволу підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю на право користування пільгами з оподаткування, отримання позик, фінансової допомоги, дотацій приймаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань соціальної політики, виходячи з техніко-економічного та соціального обґрунтування заходів, для здійснення яких використовуватимуться ці кошти.

{Частина перша статті 14² із змінами, внесеними згідно з Законами № 3483-IV від 23.02.2006, № 5462-VI від 16.10.2012}

Рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань соціальної політики про надання дозволу підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю на право користування пільгами з оподаткування або відмову в наданні такого дозволу має бути вмотивованим та базуватися на аналізі соціальної значимості відповідного підприємства, організації громадського об'єднання осіб з інвалідністю та можливості працевлаштування осіб з інвалідністю.

{Частина друга статті 14² із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, приймає рішення щодо:

{Абзац перший частини третьої статті 14² із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

надання дозволу підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю на право користування пільгами з оподаткування;

доцільності надання підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю позик, фінансової допомоги (крім фінансової допомоги на здійснення заходів щодо фізкультурно-спортивної реабілітації, яка надається за поданням Національного комітету спорту інвалідів України), дотацій з урахуванням фінансових можливостей Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

{Абзац третій частини третьої статті 14² із змінами, внесеними згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань соціальної політики приймають рішення з питань, зазначених у частині третій цієї статті, стосовно підприємств та організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, що отримали за попередній податковий рік валовий дохід в обсязі, меншому за 8400 мінімальних заробітних плат.

{Частина четверта статті 14² із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

{Частина п'яту статті 14² виключено на підставі Закону № 5462-VI від 16.10.2012}

Порядок і критерії надання дозволу на право користування пільгами з оподаткування, підстави для відмови в наданні такого дозволу та його скасування, а також порядок та умови надання позик, фінансової допомоги, дотацій підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю визначаються Кабінетом Міністрів України з урахуванням пропозицій всеукраїнських громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

{Частина шоста статті 14² із змінами, внесеними згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006}

{Закон доповнено статтею 14² згідно із Законом № 1926-III від 13.07.2000; в редакції Закону № 2960-IV від 06.10.2005}

Стаття 14³. Рішення про скасування дозволу на право користування пільгами з оподаткування підприємством, організацією громадського об'єднання осіб з інвалідністю приймається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, в разі:

{Абзац перший статті 14³ із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

отримання заяви від громадського об'єднання осіб з інвалідністю щодо скасування зазначеного дозволу;

подання відповідних податкових органів та інших державних органів про порушення законодавства України підприємством, організацією громадського об'єднання осіб з інвалідністю;

{Абзац третій статті 14³ із змінами, внесеними згідно із Законами № 406-VII від 04.07.2013, № 440-IX від 14.01.2020}

неефективності виробничої діяльності та відсутності соціальної значимості за результатами аналізу центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни, соціально-економічних показників діяльності підприємства, організації громадського об'єднання осіб з інвалідністю;

{Абзац четвертий статті 14³ із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

ліквідації підприємства, організації громадського об'єднання осіб з інвалідністю.

{Закон доповнено статтею 14³ згідно із Законом № 1926-III від 13.07.2000; в редакції Закону № 2960-IV від 06.10.2005}

Стаття 15. *{Частина першу статті 15 виключено на підставі Закону № 860-IV від 22.05.2003}*

Місцеві органи громадських об'єднань осіб з інвалідністю, а також трудові колективи їх підприємств (об'єднань), установ і організацій вправі вносити в органи місцевого самоврядування пропозиції з питань соціального захисту осіб з інвалідністю.

Стаття 16. Порядок створення, діяльності і ліквідації громадських об'єднань осіб з інвалідністю регулюється законодавством України про громадські об'єднання, статутами цих організацій, зареєстрованими у встановленому порядку.

IV. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ, ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 17. З метою реалізації творчих і виробничих здібностей осіб з інвалідністю та з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом.

{Частина перша статті 17 в редакції Закону № 3483-IV від 23.02.2006}

Підприємства, установи і організації за рахунок коштів Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю або за рішенням місцевої ради за рахунок власних коштів у разі потреби створюють спеціальні робочі місця для працевлаштування осіб з інвалідністю, здійснюючи для цього адаптацію основного і додаткового обладнання, технічного оснащення і пристосування тощо з урахуванням обмежених можливостей осіб з інвалідністю.

{Статтю 17 доповнено частиною згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Відмова в укладенні трудового договору або в просуванні по службі, звільнення за ініціативою адміністрації, переведення особи з інвалідністю на іншу роботу без її згоди з мотивів інвалідності не допускається, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертизи або в інших установлених законом випадках стан його здоров'я перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю і безпеці праці інших осіб, або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру та обсягу загрожує погіршенню здоров'я осіб з інвалідністю.

{Частина третя статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 4170-IX від 19.12.2024}

Стаття 18. Забезпечення прав осіб з інвалідністю на працевлаштування та оплачувану роботу, в тому числі з умовою про виконання роботи вдома, здійснюється шляхом їх безпосереднього звернення до підприємств, установ, організацій чи до державної служби зайнятості.

Підбір робочого місця здійснюється переважно на підприємстві, де настала інвалідність, з урахуванням побажань особи з інвалідністю, наявних у неї професійних навичок і знань, а також рекомендацій у сфері зайнятості.

{Частина друга статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 4170-IX від 19.12.2024}

Підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, зобов'язані виділяти та створювати робочі місця для працевлаштування осіб з інвалідністю, у тому числі спеціальні робочі місця, створювати для таких осіб умови праці з урахуванням індивідуальних програм реабілітації і забезпечувати інші соціально-економічні гарантії, передбачені законодавством, надавати державній службі зайнятості інформацію, необхідну для організації працевлаштування осіб з інвалідністю, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 18 в редакції Законів № 2249-VIII від 19.12.2017, № 2682-IX від 18.10.2022}

Особам з інвалідністю, які не мають змоги працювати на підприємствах, в установах, організаціях, державна служба зайнятості сприяє у працевлаштуванні з умовою про виконання роботи вдома.

Особи з інвалідністю можуть залучатися до оплачуваних громадських робіт за їх згодою.

{Стаття 18 в редакції Закону № 3483-IV від 23.02.2006}

Стаття 18¹. Особа з інвалідністю, яка не досягла пенсійного віку, не працює, але бажає працювати, має право бути зареєстрованою у державній службі зайнятості як безробітна.

{Частина перша статті 18¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

Рішення про визнання особи з інвалідністю безробітною і взяття її на облік для працевлаштування приймається центром зайнятості за місцем проживання особи з інвалідністю на підставі поданих нею рекомендації МСЕК або рекомендації у сфері зайнятості та інших передбачених законодавством документів.

{Частина друга статті 18¹ із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 4170-IX від 19.12.2024}

Державна служба зайнятості здійснює пошук підходящої роботи відповідно до рекомендацій МСЕК або рекомендації у сфері зайнятості, наявних у особи з інвалідністю кваліфікації та знань, з урахуванням її побажань.

{Частина третя статті 18¹ із змінами, внесеними згідно із Законами № 2249-VIII від 19.12.2017, № 4170-IX від 19.12.2024}

Державна служба зайнятості може за рахунок Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю надавати дотацію роботодавцям на створення спеціальних робочих місць для осіб з інвалідністю, зареєстрованих у державній службі зайнятості, а також проводити професійну підготовку, підвищення кваліфікації і перепідготовку цієї категорії осіб з інвалідністю у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{Частина четверта статті 18¹ в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Підприємствам, установам, організаціям, у тому числі фізичним особам, які використовують найману працю, за працевлаштування осіб з інвалідністю за направленням територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, можуть надаватися компенсації, визначені **Законом України "Про зайнятість населення"**.

{Статтю 18¹ доповнено частиною п'ятою згідно з Законом № 1030-IX від 02.12.2020}

{Закон доповнено статтею 18¹ згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006}

Стаття 19. Для підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичних осіб, які використовують найману працю, установлюється норматив робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю у розмірі 4 відсотки середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо працює від 8 до 25 осіб, - у кількості одного робочого місця.

Підприємства, установи, організації, у тому числі підприємства, організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичні особи, які використовують найману працю, самостійно розраховують кількість робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю відповідно до нормативу, встановленого **частиною першою** цієї статті та з урахуванням вимог **статті 18** цього Закону, і здійснюють працевлаштування осіб з інвалідністю у рахунок нормативу робочих місць. При розрахунках кількість робочих місць округлюється до цілого значення.

У межах зазначеного нормативу здійснюється також працевлаштування осіб з інвалідністю внаслідок психічного розладу відповідно до [Закону України "Про психіатричну допомогу"](#).

Виконанням нормативу робочих місць у кількості, визначеній згідно з [частиною першою](#) цієї статті, вважається працевлаштування підприємством, установою, організацією, у тому числі підприємством, організацією громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичною особою, яка використовує найману працю, осіб з інвалідністю, для яких це місце роботи є основним.

До виконання підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, які використовують найману працю, нормативу робочих місць, визначеного згідно з [частиною першою](#) цієї статті, зараховується забезпечення роботою осіб з інвалідністю на підприємствах, в організаціях громадських об'єднань осіб з інвалідністю шляхом створення господарських об'єднань підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, які використовують найману працю, та підприємствами, організаціями громадських об'єднань осіб з інвалідністю з метою координації виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

Пенсійний фонд України у порядку та за формою, встановленими Пенсійним фондом України за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, надає Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю інформацію:

про працевлаштованих осіб з інвалідністю;

{Частина шоста статті 19 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 3191-IX від 29.06.2023}

про створення підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, які використовують найману працю, робочих місць для осіб з інвалідністю, про зайнятість та працевлаштування осіб з інвалідністю;

необхідну для обчислення кількості робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, які використовують найману працю, відповідно до нормативу, встановленого [частиною першою](#) цієї статті.

Отримана від Пенсійного фонду України інформація, яка містить ознаки порушень законодавства про створення робочих місць для осіб з інвалідністю, про зайнятість та працевлаштування осіб з інвалідністю, є підставою для проведення перевірки підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичних осіб, які використовують найману працю.

Отримана від Пенсійного фонду України інформація про працевлаштованих осіб з інвалідністю використовується в Централізованому банку даних з проблем інвалідності для визначення в автоматичному режимі осіб з інвалідністю, які можуть бути працевлаштовані.

{Статтю 19 доповнено новою частиною згідно із Законом № 3191-IX від 29.06.2023}

Порядок контролю за виконанням нормативу робочих місць та перевірки підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичних осіб, які використовують найману працю, щодо виконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю, у тому числі шляхом його зарахування, визначається Кабінетом Міністрів України.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, здійснює перевірки підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичних осіб, які використовують найману працю, щодо виконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю, у тому числі шляхом його зарахування.

Керівники підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичні особи, які використовують найману працю, у разі незабезпечення виконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю щороку до 10 березня в автоматизованому режимі з використанням даних Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування та Централізованого банку даних з проблем інвалідності здійснює визначення підприємств, установ та організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичних осіб, які використовують найману працю, які не забезпечили виконання у попередньому році нормативу робочих місць, визначеного згідно з **частиною першою** цієї статті, та надсилає їм розрахунок сум адміністративно-господарських санкцій, що підлягають сплаті у зв'язку з невиконанням нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю за попередній рік, обчислених відповідно до **статті 20** цього Закону.

У разі зміни до 31 березня показників за попередній рік у Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування, що впливають на визначену згідно із частиною дванадцятою цієї статті суму адміністративно-господарських санкцій, Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю до 10 червня в автоматизованому режимі з використанням даних Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування та Централізованого банку даних з проблем інвалідності формує та надсилає уточнений розрахунок сум адміністративно-господарських санкцій, що підлягають сплаті у зв'язку з невиконанням нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю за попередній рік, обчислених відповідно до **статті 20** цього Закону. Зміна показників у Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування після 31 березня не призводить до зміни сум адміністративно-господарських санкцій, які визначені у відповідному розрахунку або уточненому розрахунку.

{Статтю 19 доповнено новою частиною згідно із Законом № 3911-IX від 21.08.2024}

Розрахунок надсилається у формі електронного документа через електронні кабінети підприємств, установ та організацій, фізичних осіб, які використовують найману працю, на веб-порталі електронних послуг Пенсійного фонду України у формі та порядку, визначених Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю спільно з Пенсійним фондом України.

Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю в автоматизованому режимі з використанням даних Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування та Централізованого банку даних з проблем інвалідності здійснює визначення осіб з інвалідністю, які можуть бути працевлаштовані, та надсилає інформацію про таких осіб до Державного центру зайнятості для проведення роботи з їх працевлаштування.

{Статтю 19 доповнено частиною згідно із Законом № 3191-IX від 29.06.2023}

Порядок визначення осіб з інвалідністю, які можуть бути працевлаштовані, форма та порядок надсилання інформації про таких осіб визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції.

{Статтю 19 доповнено частиною згідно із Законом № 3191-IX від 29.06.2023}

{Стаття 19 в редакції Законів № 204/94-ВР від 14.10.94, № 2606-III від 05.07.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами № 910-IV від 05.06.2003, № 1771-IV від 15.06.2004, № 2602-IV від 31.05.2005; в редакції Закону № 2960-IV від 06.10.2005; із змінами, внесеними згідно із Законами № 5462-VI від 16.10.2012, № 2249-VIII від 19.12.2017; в редакції Закону № 2682-IX від 18.10.2022}

Стаття 20. Підприємства, установи, організації, у тому числі підприємства, організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичні особи, які використовують найману працю, де середньооблікова чисельність працюючих осіб з інвалідністю менша, ніж встановлено нормативом, передбаченим [статтею 19](#) цього Закону, щороку сплачують відповідним відділенням Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю адміністративно-господарські санкції, сума яких визначається в розмірі середньої річної заробітної плати на відповідному підприємстві, в установі, організації, у тому числі на підприємстві, в організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю, у фізичної особи, яка використовує найману працю, за кожне робоче місце, призначене для працевлаштування особи з інвалідністю і не зайняте особою з інвалідністю. Для підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичних осіб, де працює від 8 до 15 осіб, розмір адміністративно-господарських санкцій за робоче місце, призначене для працевлаштування особи з інвалідністю і не зайняте особою з інвалідністю, визначається в розмірі половини середньої річної заробітної плати на відповідному підприємстві, в установі, організації, у тому числі на підприємстві, в організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю, у фізичної особи, яка використовує найману працю. Положення цієї частини не поширюється на підприємства, установи і організації, що повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.

{Частина перша статті 20 із змінами, внесеними згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Порушення термінів сплати адміністративно-господарських санкцій тягне за собою нарахування пені. Пеня обчислюється виходячи з 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, що діяла на момент сплати, нарахованої на повну суму недоїмки за весь її строк.

Сплату адміністративно-господарських санкцій і пені підприємства, установи, організації, у тому числі підприємства, організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичні особи, які використовують найману працю, проводять відповідно до закону за рахунок прибутку, який залишається в їх розпорядженні після сплати всіх податків і зборів (обов'язкових платежів).

Адміністративно-господарські санкції розраховуються та сплачуються підприємствами, установами, організаціями, у тому числі підприємствами, організаціями громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичними особами, зазначеними в частині першій цієї статті, самостійно в строк до 15 квітня року, наступного за роком, в якому відбулося порушення нормативу, встановленого **частиною першою** статті 19 цього Закону. Позови про стягнення адміністративно-господарських санкцій і пені пред'являються протягом шести місяців після закінчення строку для самостійної сплати, встановленого частиною четвертою цієї статті.

{Частина четверта статті 20 в редакції Закону № 3911-IX від 21.08.2024}

У разі несплати адміністративно-господарських санкцій або пені чи неможливості їх сплати за рішенням суду їх стягнення в примусовому порядку може бути звернено на майно підприємства, установи, організації, у тому числі підприємства, організації громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичної особи, яка використовує найману працю, в порядку, передбаченому законом.

{Частина п'ята статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Суми адміністративно-господарських санкцій і пені, що надійшли до державного бюджету, використовуються Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю для:

{Абзац перший частини шостої статті 20 в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

фінансування цим Фондом заходів, які здійснюються центральними органами виконавчої влади та підпорядкованими їм установами, у тому числі спеціалізованими, і підприємствами, організаціями громадських об'єднань осіб з інвалідністю, та забезпечення функціонування установ, закладів щодо соціальної, трудової, фізкультурно-спортивної (за поданням Національного комітету спорту інвалідів України) та професійної реабілітації осіб з інвалідністю;

{Абзац другий частини шостої статті 20 в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1664-IX від 15.07.2021}

надання підприємствам, установам, організаціям, у тому числі підприємствам, організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичним особам, які використовують найману працю, цільової позики (на поворотній основі з терміном повернення до трьох років) на створення робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю, у межах коштів, передбачених на зазначені потреби у відповідному році. Цільові позики підприємствам та організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю надаються лише за наявності рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни;

{Абзац третій частини шостої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

надання підприємствам, установам, організаціям, у тому числі фізичним особам, які використовують найману працю, що забезпечують працевлаштування осіб з інвалідністю з числа зареєстрованих безробітних за направленням державної служби зайнятості, компенсацій, визначених [Законом України "Про зайнятість населення"](#);

{Частина шоста статті 20 доповнено новим абзацом згідно з Законом № 1030-IX від 02.12.2020}

надання особам з інвалідністю з числа зареєстрованих безробітних компенсацій, визначених [Законом України "Про зайнятість населення"](#);

{Частина шоста статті 20 доповнено новим абзацом згідно з Законом № 1030-IX від 02.12.2020}

фінансування витрат на професійне навчання осіб з інвалідністю, у тому числі за направленням державної служби зайнятості, на професійне навчання осіб з інвалідністю із числа випускників спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх навчальних закладів на спеціалізованих робочих місцях підприємств, організацій осіб з інвалідністю;

{Абзац частини шостої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

надання фінансової допомоги на здійснення заходів соціальної, трудової, фізкультурно-спортивної (за поданням Національного комітету спорту інвалідів України) та професійної реабілітації осіб з інвалідністю (відновлення працездатності шляхом забезпечення особи з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації, створення умов для заняття фізичною культурою і спортом, оплата навчання та перекваліфікації, створення на робочому місці особи з інвалідністю належних санітарно-гігієнічних, виробничих і технічних умов згідно з індивідуальною програмою реабілітації особи з інвалідністю, випуск для осіб з інвалідністю спеціальної літератури та аудіозаписів для їх професійної підготовки), працевлаштування осіб з інвалідністю шляхом створення робочих місць, у тому числі спеціальних робочих місць, а також надання фінансової допомоги на технічне оснащення діючих робочих місць для працевлаштування на них осіб з інвалідністю та на технічне переоснащення виробництва підприємств, організацій громадських об'єднань осіб з інвалідністю з метою створення додаткових робочих місць і працевлаштування на них осіб з інвалідністю. Фінансова допомога надається лише за наявності рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни;

{Абзац частини шостої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

надання підприємствам, установам, організаціям, у тому числі підприємствам, організаціям громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичним особам, які використовують найману працю, дотацій на створення спеціальних робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітні або такі, що шукають роботу. Дотації надаються лише за наявності рішення

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, ветеранів війни;

{Частина шосту статті 20 доповнено абзацом згідно з Законом № 3483-IV від 23.02.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

фінансування реабілітаційної допомоги відповідно до законодавства у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Частина шосту статті 20 доповнено абзацом згідно з Законом № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Законів № 2457-VI від 08.07.2010, № 1664-IX від 15.07.2021}

У разі нецільового використання фінансової допомоги, позики або їх частин підприємствами, установами, організаціями, у тому числі підприємствами, організаціями громадських об'єднань осіб з інвалідністю, фізичними особами, які використовують найману працю, або створення ними робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю у меншій кількості, ніж передбачалося умовами надання позики чи поворотної фінансової допомоги, відповідна сума цих коштів, проіндексована з урахуванням рівня інфляції, підлягає поверненню до державного бюджету на підставі відповідного рішення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

{Частина сьома статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Порядок сплати адміністративно-господарських санкцій і пені до відділень Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, їх акумуляції, обліку та контролю за їх використанням, а також з урахуванням пропозицій всеукраїнських громадських об'єднань осіб з інвалідністю - використання цих коштів встановлюється законом.

{Частина восьма статті 20 в редакції Законів № 5462-VI від 16.10.2012, № 2249-VIII від 19.12.2017}

Спори, що виникають із правовідносин за статтями 19 і 20 цього Закону, вирішуються Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю в адміністративному порядку відповідно до Закону України "Про адміністративну процедуру" та/або в судовому порядку.

{Частина дев'ята статті 20 в редакції Законів № 2249-VIII від 19.12.2017, № 4017-IX від 10.10.2024}

Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю, його відділення мають право захищати свої права та законні інтереси, у тому числі в суді.

{Частина десята статті 20 в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

{Стаття 20 в редакції Законів № 204/94-ВР від 14.10.94, № 2606-III від 05.07.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1344-IV від 27.11.2003, № 1771-IV від 15.06.2004, № 2285-IV від 23.12.2004, № 2505-IV від 25.03.2005, № 2602-IV від 31.05.2005; в редакції Закону № 2960-IV від 06.10.2005}

{Щодо дії статті 20 див. Закон № 3235-IV від 20.12.2005}

Стаття 21. Держава гарантує особам з інвалідністю дошкільне виховання, здобуття освіти на рівні, що відповідає їх здібностям і можливостям.

Дошкільне виховання, навчання осіб з інвалідністю здійснюється в загальних або спеціальних дошкільних та навчальних закладах.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з інвалідністю здійснюється з урахуванням медичних показань і протипоказань для наступної трудової діяльності. Вибір форм і методів професійної підготовки провадиться згідно із законодавством.

{Частина третя статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4170-IX від 19.12.2024}

При навчанні, професійній підготовці або перепідготовці осіб з інвалідністю поряд із загальними допускається застосування альтернативних форм навчання.

Обдаровані діти з інвалідністю мають право на безплатне навчання музики, образотворчого, художньо-прикладного мистецтва у загальних навчальних закладах або спеціальних позашкільних навчальних закладах.

Навчальні заклади надають освітні послуги особам з інвалідністю нарівні з іншими громадянами, у тому числі шляхом створення належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби особи з інвалідністю.

{Статтю 21 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 22. Для реалізації права на професійну (професійно-технічну), фахову передвищу та вищу освіту особами з інвалідністю заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти створюють їм необхідні умови для здобуття відповідної освіти.

{Частина перша статті 22 в редакції Закону № 2745-VIII від 06.06.2019}

Прийом на навчання до закладів вищої та фахової передвищої освіти осіб з інвалідністю проводиться на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до закладів вищої та фахової передвищої освіти, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки.

{Частина друга статті 22 в редакції Закону № 2745-VIII від 06.06.2019}

Спеціальні умови для здобуття вищої освіти за державним замовленням і за рахунок цільових пільгових державних кредитів надаються:

особам з інвалідністю, які не спроможні відвідувати навчальний заклад (за рекомендацією органів охорони здоров'я та соціального захисту населення);

особам, у яких є захворювання, зазначені у Переліку захворювань та патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання;

особам з інвалідністю I, II групи і дітям з інвалідністю віком до 18 років, яким не протипоказане навчання за обраною спеціальністю.

Прийом до професійно-технічного навчального закладу проводиться шляхом конкурсного відбору вступників на навчання.

У разі складення вступних іспитів з позитивним результатом до професійно-технічних навчальних закладів поза конкурсом зараховуються діти з інвалідністю та особи з інвалідністю, яким не протипоказане навчання за обраною спеціальністю.

За інших рівних умов переважне право на зарахування до професійно-технічних навчальних закладів мають особи з інвалідністю та діти з малозабезпечених сімей, у яких:

обидва батьки є особами з інвалідністю;

один з батьків є особою з інвалідністю, а інший помер;

одинок матір є особою з інвалідністю;

батько є особою з інвалідністю та виховує дитину без матері.

Під час навчання зазначеним категоріям громадян стипендія (у разі призначення) та пенсія (державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю) виплачуються у повному розмірі.

{Стаття 22 із змінами, внесеними згідно із Законами № 232-IV від 21.11.2002, № 1000-V від 03.05.2007, № 1774-VIII від 06.12.2016; в редакції Закону № 2249-VIII від 19.12.2017}

Стаття 23. Жестова мова як мова осіб з вадами слуху є засобом спілкування та навчання і захищається державою.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування:

сприяють поширенню жестової мови та заохоченню мовної самобутності осіб з вадами слуху;

гарантують збереження, вивчення і всебічний розвиток жестової мови, її використання як засобу виховання, навчання, викладання, спілкування і творчості;

забезпечують можливість комунікації осіб з інвалідністю з вадами слуху в органах, установах та закладах соціального захисту населення, правоохоронних органах, органах пожежної безпеки, аварійно-рятувальних службах, закладах охорони здоров'я, навчальних закладах тощо;

сприяють наданню послуг перекладачів жестової мови громадянам України з вадами слуху, які користуються жестовою мовою;

створюють умови для наукового вивчення жестової мови;

сприяють використанню жестової мови в офіційних відносинах.

Телерадіоорганізації (незалежно від форми власності та відомчого підпорядкування) забезпечують субтитрування або переклад на жестову мову офіційних повідомлень, кіно-, відеофільмів, передач і програм у порядку та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 23 в редакції Законів № 1773-IV від 15.06.2004, № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 24. Після закінчення навчального закладу особам з інвалідністю надається право вибору місця роботи з наявних варіантів або надається за їх бажанням право вільного працевлаштування.

При відмові у прийнятті на роботу, ненаданні роботи за спеціальністю особі з інвалідністю, направленій за розподілом після закінчення навчального закладу, або при недодержанні інших умов трудового договору і законодавства про працю підприємство, установа та організація, фізична особа, яка використовує найману працю відшкодовує витрати на її проїзд до місця роботи і назад до місця, де вона проживає, а також витрати на проїзд супровідника, якщо він є необхідним.

{Частина друга статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1276-VI від 16.04.2009, № 4213-VI від 22.12.2011, № 2249-VIII від 19.12.2017}

Стаття 25. Підприємства, установи та організації, фізичні особи, які використовують найману працю, створюють безпечні і не шкідливі для здоров'я умови праці, вживають заходів до запобігання інвалідності та відновлення працездатності осіб з інвалідністю. У разі працевлаштування особам з інвалідністю забезпечують розумне пристосування робочих місць.

{Частина перша статті 25 в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

За особами з інвалідністю внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання, які проходять професійну реабілітацію, у тому числі професійну підготовку і перепідготовку згідно з індивідуальною програмою реабілітації, якщо з моменту встановлення інвалідності минуло не більше року, зберігається середній заробіток за попереднім місцем роботи із зарахуванням пенсії по інвалідності протягом строку, передбаченого програмою. У таких випадках відшкодування витрат з урахуванням сплачених сум пенсій здійснюється підприємством, установою та організацією чи фізичною особою, яка використовує найману працю, під час роботи в яких настала інвалідність.

{Частина друга статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

V. СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ БЕЗПЕРЕШКОДНОГО ДОСТУПУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Стаття 26. Підприємства, установи та організації зобов'язані створювати умови для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю (у тому числі осіб з інвалідністю, які використовують засоби пересування та собак-поводирів) до об'єктів фізичного оточення. Власники та виробники транспортних засобів, виробники та замовники інформації (друковані засоби масової інформації, телерадіоорганізації тощо), постачальники електронних комунікаційних послуг, виробники радіообладнання та термінального (кінцевого) обладнання повинні забезпечувати надання послуг і виробництво продукту з урахуванням потреб осіб з інвалідністю.

{Абзац перший статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1089-IX від 16.12.2020}

На об'єктах фізичного оточення і транспорті загального користування розміщуються знаки, що застосовуються в міжнародній практиці для позначення їх доступності для осіб з інвалідністю.

{Абзац другий статті 26 набирає чинності з 1 січня 2013 року - див. пункт 1 розділу II Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

На об'єктах фізичного оточення інформація, що оприлюднюється, дублюється рельєфним літерно-цифровим або рельєфно-крапковим шрифтом (шрифтом Брайля).

{Абзац третій статті 26 набирає чинності з 1 січня 2013 року - див. пункт 1 розділу II Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Нумерація поверхів, кабінетів на об'єктах фізичного оточення наноситься рельєфним літерно-цифровим шрифтом.

{Абзац четвертий статті 26 набирає чинності з 1 січня 2013 року - див. пункт 1 розділу II Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

{Стаття 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 860-IV від 22.05.2003; в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 27. Планування і забудова населених пунктів, формування мікрорайонів, проектування, будівництво і реконструкція об'єктів фізичного оточення без пристосування для використання особами з інвалідністю не допускаються. Зазначена діяльність здійснюється з урахуванням думки громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

У разі якщо діючі об'єкти неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, за погодженням з громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну.

Фінансування зазначених заходів здійснюється за рахунок власників (балансоутримувачів) об'єктів або орендарів згідно із договором оренди.

{Стаття 27 в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 28. Підприємства, організації та фізичні особи - підприємці, що здійснюють транспортне обслуговування населення, зобов'язані забезпечити спеціальне обладнання транспортних засобів, вокзалів, аеропортів та інших об'єктів, яке б дало змогу особам з інвалідністю безперешкодно користуватися їх послугами.

{Частина перша статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

У тих випадках, коли діючі транспортні засоби не можуть бути пристосовані для використання особами з інвалідністю, органи місцевого самоврядування створюють інші можливості для їх пересування.

При проектуванні і створенні нових засобів пересування, реконструкції і будівництві аеропортів, залізничних вокзалів і автовокзалів, морських і річкових портів обов'язково передбачається можливість їх використання особами з інвалідністю.

Транспорт загального користування (залізничний, морський, внутрішній водний, автомобільний, авіаційний, а також міський електротранспорт, у тому числі метрополітен) з метою врахування обмежених можливостей осіб з інвалідністю забезпечується зовнішніми звуковими інформаторами номера і кінцевих зупинок маршруту, текстовими та звуковими системами у салоні для обов'язкового оголошення зупинок.

{Статтю 28 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011 - набирає чинності з 1 січня 2013 року - див. пункт 1 розділу II Закону № 4213-VI від 22.12.2011; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1054-IX від 03.12.2020}

Транспортні засоби загального користування, що виготовляються в Україні або ввозяться на митну територію України, мають бути пристосовані для користування особами з інвалідністю з вадами зору, слуху та з ураженнями опорно-рухового апарату, а також передбачати можливість встановлення зовнішніх звукових інформаторів номера і кінцевих зупинок маршруту, текстових та звукових систем у салоні для оголошення зупинок.

{Статтю 28 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011 - набирає чинності з 1 січня 2013 року - див. пункт 1 розділу II Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Стаття 29. Особи з інвалідністю забезпечуються житлом у порядку і на умовах, передбачених чинним законодавством і з урахуванням положень цього Закону.

Особи з інвалідністю та сім'ї, в яких є діти з інвалідністю, мають переважне право на поліпшення житлових умов в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Стаття 30. Житло (жиле приміщення), займане особами з інвалідністю або сім'ями, у складі яких вони є, під'їзди, сходові площадки будинків, в яких мешкають особи з інвалідністю, мають відповідати вимогам щодо безперешкодного доступу та бути пристосованими до потреб таких осіб, а також обладнане телефонним зв'язком.

{Частина перша статті 30 в редакції Закону № 1665-IX від 15.07.2021 - вводить в дію з 01.02.2022}

Обладнання зазначених жилих приміщень здійснюється органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, у віданні яких знаходиться житловий фонд.

{Частина друга статті 30 в редакції Закону № 1665-IX від 15.07.2021 - вводить в дію з 01.02.2022}

{Частина третю статті 30 виключено на підставі Закону № 1665-IX від 15.07.2021 - вводить в дію з 01.02.2022}

У разі невідповідності житла (жилих приміщень), в якому проживає особа з інвалідністю, вимогам щодо безперешкодного доступу осіб з інвалідністю і неможливості його пристосування до потреб таких осіб за їх заявою або заявою їх законних представників проводиться заміна такого житла (жилих приміщень) у порядку, передбаченому **Житловим кодексом Української РСР**.

{Частина четверта статті 30 в редакції Закону № 1665-IX від 15.07.2021 - вводить в дію з 01.02.2022}

Органи місцевого самоврядування забезпечують виділення земельних ділянок особам з інвалідністю із захворюваннями опорно-рухового апарату під будівництво гаражів для автомобілів з ручним керуванням поблизу місця їх проживання.

Власники спеціально обладнаних чи відведених майданчиків для паркування забезпечують виділення та облаштування в межах майданчиків місць для безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю. Водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, у тому числі на транспортних засобах, що належать підприємствам, установам, організаціям, які здійснюють діяльність у сфері соціального захисту населення, та громадським об'єднанням осіб з інвалідністю, мають право на встановлення на транспортному засобі розпізнавального знака "Водій з інвалідністю" та під час перевезення осіб з інвалідністю користуються всіма перевагами, що надаються водіям з інвалідністю. Водії, які керують транспортними засобами, на яких встановлений розпізнавальний знак "Водій з інвалідністю", повинні мати при собі документи, що підтверджують інвалідність водія або одного з пасажирів. Кількість місць, призначених для безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, становить не менше 10 відсотків загальної кількості місць на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках для паркування, але не менше одного місця з позначенням таких місць відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою.

{Статтю 30 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 2409-VI від 01.07.2010; в редакції Закону № 2109-VIII від 22.06.2017}

Якщо власники спеціально обладнаних чи відведених майданчиків для паркування не забезпечили виділення та облаштування місць, призначених для безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, такими місцями на відповідних майданчиках вважаються місця, на яких розміщені транспортні засоби, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю.

{Статтю 30 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 2409-VI від 01.07.2010; в редакції Закону № 2109-VIII від 22.06.2017}

Місця для безоплатного паркування транспортних засобів, передбачені частиною шостою цієї статті, також виділяються на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках, у тому числі біля житлових будинків (крім індивідуальних житлових будинків) та інших будівель, їх власниками/співвласниками (управителями) або орендарями, на проїзних частинах автомобільних доріг і тротуарах (із числа місць для зупинки та стоянки транспортних засобів) - органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (суб'єктами господарювання, якщо їм у встановленому порядку передано відповідні частини доріг і тротуарів для ведення господарської діяльності) з позначенням таких місць відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою.

{Частина статті 30 в редакції Закону № 2109-VIII від 22.06.2017}

Місця для транспортних засобів, передбачені частинами шостою і сьомою цієї статті, визначені на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках біля будівель і будинків, мають бути розміщені максимально близько до входу до таких будівель і будинків, а на

окремих спеціально обладнаних чи відведених майданчиках - максимально близько до в'їзду на такі майданчики.

{Частина статті 30 в редакції Закону № 2109-VIII від 22.06.2017}

На всіх автостоянках незалежно від форми власності, які є суб'єктами господарської діяльності чи належать цим суб'єктам, на яких надаються послуги із зберігання транспортних засобів, що належать громадянам (крім автостоянок - гаражних кооперативів), і охороняються, облаштовуються місця для безоплатного зберігання (за рахунок коштів місцевих бюджетів) транспортних засобів, зазначених у частині шостій цієї статті. Кількість місць на автостоянці для безоплатного зберігання транспортних засобів встановлюється за поданням відповідного органу місцевого самоврядування відповідно до потреби з позначенням цих місць дорожніми знаками та відповідною розміткою.

{Статтю 30 доповнено частиною згідно із Законом № 2409-VI від 01.07.2010}

Порядок надання пільг власникам транспортних засобів, зазначених у частині шостій цієї статті, на безоплатне паркування на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках для паркування та на безоплатне зберігання на автостоянках, на яких надаються послуги щодо зберігання транспортних засобів (крім автостоянок - гаражних кооперативів), визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 30 доповнено частиною згідно із Законом № 2409-VI від 01.07.2010}

Стаття 31. Виконавчі комітети органів місцевого самоврядування не можуть вилучати частину жилої площі, збудованої за рахунок коштів громадських об'єднань осіб з інвалідністю, у тому числі господарським способом або з залученням їх коштів в порядку пайової участі.

Стаття 32. Особи з інвалідністю, влаштовані в будинки-інтернати або в інші установи соціальної допомоги, мають право на збереження за ними жилої площі протягом 12 місяців. При більш тривалих строках звільнена жила площа передається для задоволення потреб у житлі іншим особам з інвалідністю, які потребують поліпшення житлових умов.

Стаття 33. Діти з інвалідністю з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які проживають у сім'ях піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, державних або інших соціальних установах, після досягнення повноліття мають право на позачергове одержання житла і матеріальну допомогу на його упорядження у разі, якщо за висновком медико-соціальної експертизи вони можуть здійснювати самообслуговування і вести самостійний спосіб життя.

{Стаття 33 в редакції Закону № 2394-VI від 01.07.2010}

Стаття 34. Місцеві органи виконавчої влади зобов'язані забезпечувати особам з інвалідністю необхідні умови для вільного доступу і користування культурно-видовищними закладами і спортивними спорудами, для занять фізкультурою і спортом, а також забезпечувати надання спеціального спортивного інвентаря.

{Частина перша статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законами № 860-IV від 22.05.2003, № 5462-VI від 16.10.2012}

Особи з інвалідністю користуються переліченими послугами безплатно або на пільгових умовах згідно з рішеннями органів місцевого самоврядування за участю громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

Стаття 35. Особи з інвалідністю забезпечуються засобами спілкування, що полегшують їх взаємодію між собою та з іншими категоріями населення. Порядок і умови такого забезпечення передбачаються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування за участю громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

Особи з інвалідністю першої та другої груп мають право на позачергове і пільгове встановлення квартирних телефонів за рахунок видатків, що здійснюються з місцевих бюджетів і враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів. Порядок і умови встановлення телефонів особам з інвалідністю визначаються Кабінетом Міністрів України з урахуванням пропозицій всеукраїнських громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

{Частина друга статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

Особам з інвалідністю першої, другої груп і сім'ям, у складі яких є двоє або більше осіб з інвалідністю, оплата послуг електрозв'язку за місцеві телефонні розмови з квартирних телефонів за почасовим (похвилинним, посекундним) обліком їх тривалості встановлюється тільки за їх згодою.

{Частина третя статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

Особам з інвалідністю першої, другої груп по зору надається право безплатного користування радіотрансляційною точкою.

Держава здійснює підтримку засобів масової інформації, видавництв, підприємств та організацій, які випускають спеціальну літературу, звукову та відеопродукцію для осіб з інвалідністю.

При розробці, виробництві та встановленні засобів зв'язку та інформації враховуються можливості їх використання особами з інвалідністю.

Особам з інвалідністю по слуху послуги із сурдоперекладу та сурдотехніка надаються відповідно до [Закону України "Про соціальні послуги"](#) в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 35 в редакції Закону № 1773-IV від 15.06.2004}

VI. МАТЕРІАЛЬНЕ, СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВЕ І МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 36. Матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення осіб з інвалідністю здійснюється у вигляді грошових виплат (пенсій, допомог, одноразових виплат), забезпечення медикаментами, технічними й іншими засобами, включаючи друковані видання із спеціальним шрифтом, звукопідсилюючу апаратуру та аналізатори, а також шляхом надання послуг по медичній, соціальній, трудовій і професійній реабілітації, побутовому та торговельному обслуговуванню.

{Стаття 36 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1773-IV від 15.06.2004}

Стаття 37. Види матеріального забезпечення, медичної та іншої допомоги, а також соціальних та інших послуг, що надаються особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю, джерела їх фінансування встановлюються законом. Допомога та послуги надаються на умовах та в порядку, визначених Кабінетом Міністрів України.

{Стаття 37 в редакції Закону № 4170-IX від 19.12.2024}

Стаття 38. Особам з інвалідністю і дітям з інвалідністю надаються безоплатно або на пільгових умовах на підставі індивідуальної програми реабілітації послуги із соціально-побутового і медичного обслуговування, допоміжні засоби реабілітації, медичні вироби, а також автомобілі, крісла колісні з електроприводом.

{Частина перша статті 38 в редакції Закону № 1760-VI від 15.12.2009, № 688-VIII від 15.09.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1664-IX від 15.07.2021; в редакції Закону № 3911-IX від 21.08.2024}

Особі з інвалідністю, законному представнику недієздатної особи з інвалідністю чи дитини з інвалідністю автомобіль, виданий безоплатно чи на пільгових умовах, у тому числі визнаний гуманітарною допомогою, за бажанням може бути безоплатно переданий у власність після закінчення 10-річного строку експлуатації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 38 доповнено новою частиною згідно із Законом № 688-VIII від 15.09.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

Після смерті особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю автомобіль, виданий безоплатно чи на пільгових умовах, у тому числі визнаний гуманітарною допомогою, за бажанням членів її сім'ї може бути переданий у їх власність безоплатно у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Допоміжні засоби реабілітації можуть бути залишені у власності членів сім'ї померлої особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 38 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1760-VI від 15.12.2009; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2171-VI від 11.05.2010, № 2249-VIII від 19.12.2017}

Особи з інвалідністю, які отримують пенсію, що не перевищує мінімального розміру пенсії, або державну соціальну допомогу, призначену замість пенсії, діти з інвалідністю мають право на безплатне придбання лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування.

Особи з інвалідністю першої і другої груп мають право при амбулаторному лікуванні на придбання лікарських засобів за рецептами лікарів з оплатою 50 відсотків їх вартості.

{Дію частини шостої статті 38 зупинено на 2025 рік згідно із Законом № 4059-IX від 19.11.2024} {Дію частини шостої статті 38 зупинено на 2024 рік згідно із Законом № 3460-IX від 09.11.2023} Особи з інвалідністю і діти з інвалідністю за наявності медичних показань мають право на безплатне забезпечення санаторно-курортними путівками.

Особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та особи, які супроводжують осіб з інвалідністю першої групи або дітей з інвалідністю (не більш як одна особа, яка супроводжує особу з інвалідністю першої групи або дитину з інвалідністю), мають право на позачергове обслуговування в будь-яких касах, а також на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності та підпорядкування, які надають будь-які послуги населенню. Особи з інвалідністю, які прямують на лікування (за наявності підтвердних документів), особи з інвалідністю першої групи та діти з інвалідністю мають право на пріоритет перед іншими особами на проходження передбачених законодавством видів контролю в пунктах пропуску через державний кордон України, контрольних пунктах в'їзду на тимчасово окуповані території та виїзду з таких територій. Разом з такими особами у пріоритетному порядку можуть слідувати особи, які їх супроводжують (не більше двох), та, у разі необхідності, - близькі родичі першої лінії спорідненості. У пунктах пропуску через державний кордон України для автомобільного сполучення та контрольних пунктах в'їзду-виїзду на тимчасово окуповані території пріоритет може надаватися при слідуванні в пішому порядку або на легковому автомобілі, за умови відсутності в транспортному засобі, в якому прямують зазначені особи, інших (крім визначених цією статтею) осіб.

{Статтю 38 доповнено частиною згідно із Законом № 2424-VI від 02.07.2010; в редакції Закону № 1664-IX від 15.07.2021}

Інформація про право на позачергове обслуговування має бути розташована на видному місці.

{Статтю 38 доповнено частиною згідно із Законом № 2424-VI від 02.07.2010}

Порядок та умови забезпечення осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю лікарськими, допоміжними засобами реабілітації, виробами медичного призначення, санаторно-курортними путівками, автомобілями, а також переліки допоміжних засобів реабілітації і виробів медичного призначення визначає Кабінет Міністрів України.

{Частина статті 38 в редакції Закону № 1760-VI від 15.12.2009}

{Стаття 38 в редакції Закону № 1773-IV від 15.06.2004}

Стаття 38¹. Транспортне обслуговування осіб з інвалідністю здійснюється на пільгових умовах.

Особи з інвалідністю I та II групи, діти з інвалідністю та особи, які супроводжують осіб з інвалідністю I групи або дітей з інвалідністю (не більше однієї особи, яка супроводжує особу з інвалідністю I групи або дитину з інвалідністю), мають право на безплатний проїзд у пасажирському міському транспорті (крім таксі) за наявності посвідчення чи довідки, зазначених у цьому Законі, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду - також електронного квитка, який видається на безоплатній основі.

{Частини другу та третю статті 38¹ викладено в редакції Закону № 76-VIII від 28.12.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1812-VIII від 17.01.2017}

{Установити, що норми змін по Закону № 76-VIII від 28.12.2014 в частині вилучення пільгового проїзду окремих категорій громадян набувають чинності з 1 червня 2015 року, крім норм щодо забезпечення пільговим проїздом осіб з інвалідністю I та II групи, дітей з інвалідністю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, учнів із

малозабезпечених сімей та осіб, які їх супроводжують і які супроводжують особу з інвалідністю I групи, учасників бойових дій - додатково див. пункт 11 розділу III Закону № 76-VIII від 28.12.2014}

Особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та особи, які супроводжують осіб з інвалідністю першої групи або дітей з інвалідністю (не більше однієї особи, яка супроводжує особу з інвалідністю або дитину з інвалідністю), мають право на 50-відсоткову знижку вартості проїзду на внутрішніх лініях (маршрутах) повітряного, залізничного, морського, внутрішнього водного та автомобільного транспорту в період з 1 жовтня по 15 травня.

{Частина третя статті 38¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 1054-IX від 03.12.2020}

Пільгове перевезення осіб з інвалідністю здійснюють усі підприємства транспорту незалежно від форми власності та підпорядкування відповідно до Закону України "Про транспорт".

Звуження змісту та обсягу права осіб з інвалідністю на пільговий проїзд транспортом не допускається.

{Частина статті 38¹ в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011}

Порядок транспортного обслуговування осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю на пільгових умовах визначається нормативно-правовими актами, що регламентують правила користування громадянами повітряним, залізничним, морським, внутрішнім водним, автомобільним та міським електричним транспортом.

{Статтю 38¹ доповнено частиною згідно із Законом № 107-VI від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону № 4213-VI від 22.12.2011; із змінами, внесеними згідно із Законом № 1054-IX від 03.12.2020}

{Закон доповнено статтею 38¹ згідно із Законом № 1773-IV від 15.06.2004}

Стаття 38². Пільги, передбачені цим Законом, зберігаються за особами з інвалідністю та дітьми з інвалідністю незалежно від виду виплачуваної пенсії або допомоги, призначеної замість пенсії.

У випадках, коли іншими нормативно-правовими актами передбачені норми, що підвищують встановлений цим Законом рівень соціального захисту осіб з інвалідністю, застосовуються положення тих нормативно-правових актів, які визначають найбільший рівень соціального захисту осіб з інвалідністю.

Якщо особа з інвалідністю має право на одну і ту ж пільгу за цим Законом і одночасно за іншим нормативно-правовим актом, пільга їй надається лише за одним з них за її вибором (незалежно від підстави встановлення пільги).

{Частина третя статті 38² із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

{Закон доповнено статтею 38² згідно із Законом № 1773-IV від 15.06.2004}

Стаття 39. Особа з інвалідністю має право вибору конкретного виду соціальної допомоги.

Особа з інвалідністю може відмовитися від того чи іншого виду соціальної допомоги, якщо вона не повною мірою відповідає її потребам. У такому разі особа з інвалідністю вправі самостійно вирішувати питання про забезпечення себе конкретним видом допомоги за рахунок власних коштів з урахуванням компенсації вартості аналогічного виду соціальної допомоги, що подається державним органом.

{Частина друга статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

Стаття 40. Конкретні умови і порядок пенсійного забезпечення і надання допомоги та інших соціальних послуг визначаються законодавством про пенсійне забезпечення в Україні і актами Кабінету Міністрів України з відповідних питань.

{Стаття 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

Стаття 41. Підприємствам та організаціям, що спеціалізуються на виробництві товарів, протезно-ортопедичних виробів та виробів фізкультурно-спортивного призначення, допоміжних засобів реабілітації і пристосувань для осіб з інвалідністю, встановлюються пільги по оподаткуванню в порядку і на умовах, встановлених законодавством України.

{Стаття 41 із змінами, внесеними згідно із Законом № 200/94-ВР від 13.10.94}

Стаття 42. Особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть установлену законом матеріальну, дисциплінарну, адміністративну чи кримінальну відповідальність.

{Закон доповнено статтею 42 згідно із Законом № 4213-VI від 22.12.2011}

**Голова Верховної Ради
Української РСР**

Л.КРАВЧУК

**м. Київ
21 березня 1991 року
№ 875-XII**

Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні
Закон України від 21.03.1991 № 875-XII
Редакція від **01.01.2025**, підстава — [4170-IX](#), [4059-IX](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/875-12>

Законодавство України
станом на 16.01.2025
чинний

875-12

Публікації документа

- **Голос України** від 27.04.1991
- **Відомості Верховної Ради УРСР** від 21.05.1991 — 1991 р., № 21, стаття 252